

ВИКОРИСТАННЯ КОМПОНЕНТІВ ЖИВОЇ ПРИРОДИ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ БІОЛОГІЇ

Біологія - це предмет, що найтісніше пов'язаний з життям. Всі факти і відомості, які подаються в ході викладання курсу повинні підкріплюватись аргументами з життя. Але жива природа є не лише аргументом, приклади допомагають запам'ятати факти, зрозуміти суть явищ і, звичайно, виконують виховну функцію.

Як у математиці доводяться теореми, у фізиці кожен закон підтверджується експериментом, так і в біології повинен доводитись кожен факт. Спробуйте пояснити учням, що корені дихають або листки випаровують вологу без відповідних дослідів. Без дослідів ці факти – пусті слова, а щоб їх провести, необхідні рослини. Вони не завжди можуть виявитись під рукою. Оскільки не завжди доцільно, та й немає часу проводити екскурсії в природу, надійним помічником вчителя біології повинен стати куточок живої природи в школі.

Тому не дарма в кабінетах біології загальноосвітніх шкіл рекомендовано створювати куточки живої природи. Значення такого куточка настільки багатогранне, що виключивши його з матеріальної бази кабінету, навчальний процес біології стає неповноцінним, поверхневим і нецікавим. Вчитель біології повинен багато працювати над урізноманітненням форм і методів на уроці і в позакласний час, щоб забезпечити кожному учневі глибокі і міцні знання з біології [5, 7].

Рослинні й тваринні об'єкти шкільного куточка мають бути використані вчителем біології в багатьох напрямках навчально – виховної роботи:

- відповідно до вимог шкільної програми з біології в якості наочного і роздавального матеріалу;
- при виконанні практичних і лабораторних робіт;
- з метою естетичного виховання;
- з метою прищеплення бережливого ставлення до шкільного майна;
- куточок живої природи – універсальне джерело для демонстрування ще в тому плані, що він використовується практично у всіх розділах біології.
- і нарешті, рослини й тварини мають широко використовуватись у дослідницькій роботі юних натуралістів в позаурочний час [1, 3].

Все вище сказане й обумовило вибір теми нашого дослідження.

Об'єктом дослідження став куточок живої природи в загальноосвітній школі, його структура, видовий склад, обладнання, вимоги до нього. А предметом - використання мешканців куточка живої природи в шкільному курсі біології.

Проведені нами дослідження свідчать, що нині, на жаль, такий важливий і невід'ємний елемент при викладанні курсу біології, як куточок живої природи, майже відсутній в загальноосвітніх школах, або недостатньо представлений і неправильно оформлений з точки зору вимог до кабінету біології. В живому куточку, як правило, присутній лише рослинницький відділ, але навіть тут не витримані вимоги: не проведена паспортизація, рослини становлять собою здебільшого естетичну, а не навчальну цінність.

Для куточка живої природи доцільно було б у кожній школі виділити світлу кімнату з вікнами на південь чи південний схід, в якій можна не лише розмістити мешканців куточка живої природи, а й проводити індивідуальні чи групові заняття з учнями. Добре, якщо куток живої природи межує з лаборантською кімнатою чи класом-лабораторією. Коли ж у школі неможливо виділити спеціальну кімнату для куточка, то його можна організувати в лаборантській кімнаті. Ці положення теж не завжди дотримуються.

Рослин і тварин групують за біоценозами: в акваріумах – риби, молюски, тритони і водяні рослини; в тераріумах – папороті, мохи, циперуси, жаби, ящірки; у вольєрах і клітках – птахи і ссавці, крім тварин – деревні рослини.

Дуже важливо дібрати такі рослини, які можна було б використовувати для демонстрування фізіологічних дослідів або проведення спостережень (пересування води по стеблу, фотосинтезу, транспірації, утворення додаткових повітряних коренів, укорінення живців, перетворення наземної рослини у водяну). Для цієї мети найкраще підійдуть традесканція, пеларгонія, примула, фуксія, монстера, бегонія, елодея, кактуси. Цього вчителі біології теж не завжди досягають.

Можливо, це пояснюється тим, що в свій час цій проблемі була відведена недостатня увага, молоді вчителі біології не знають, як правильно використовувати в своїй навчальній діяльності об'єкти живого куточка, не знайомі з тематикою дослідницької роботи в ньому і не знають, коли, на якому уроці потрібно використовувати ту чи іншу рослину або тварину.

Тому нашим завданням стала розробка тематики навчально – дослідної роботи з рослинами й тваринами в куточку живої природи, висвітлення і пропаганда актуальності, необхідності створення такого куточка в школі та обґрунтування вимог до його організації.

Список використаних джерел

1. Биологический эксперимент в школе: Кн. для учителя / А. В. Бинас, Р. Д. Маш, А. И. Никишов и др. – М.: Просвещение, 1990. – 192 с.
2. Верзилин Н.М. Путешествие с домашними растениями. – К.: Государственное изд-во сельскохозяйственной лит - ры., 1956. – 335с.
3. Использование средств обучения на уроках биологии / А. М. Розенштейн, Н. А. Пугал, И. Н. Ковалева, В. Г. Лепина. – М.: Просвещение, 1989. – 191 с.
4. Нога Г. С. Наблюдения и опыты по зоологии. М.: Просвещение, 1972.
5. Пугал Н. А., Розенштейн А. М. Кабинет биологии: Пособие для учителя – М.: Просвещение, 83.-159 с.
6. Радзимовский В. Д. Рыбы в аквариуме. – К.: Урожай, 1980. –184с.
7. Трайтак Д. І. Кабінет біології. –К.: Рад. шк., 1980. - 135 с.
8. Юхимчук Д. Ф. Комнатное цветоводство. – К.: Урожай, 1979. - 165 с.